

Kwiecień Światowym Miesiącem Wiedzy na Temat Autyzmu

Autyzm należy do całościowych zaburzeń rozwoju, którego pierwsze objawy pojawiają się zazwyczaj w pierwszych trzech latach życia dziecka. Zaburzenia to skutek zaburzeń neurologicznych, które zakłócają prawidłową pracę mózgu. Jak podają statystyki, na autyzm choruje jedna na 500 osób, przy czym cztery razy częściej są to chłopcy niż dziewczynki. Objawy tego zaburzenia zależą od stopnia zaawansowania choroby. Rozróżniamy autyzm u dzieci (dziecięcy), czyli typową postać zaburzenia autystycznego, autyzm atypowy oraz autyzm wysokofunkcjonujący, który według niektórych specjalistów przebiega podobnie do zespołu Aspergera. Objawy autyzmu zazwyczaj pojawiają się bardzo wcześnie.

Pierwsze niepokojące sygnały w zachowaniu dziecka zgłaszają rodzice, którzy zauważają, że maluch „odstaje” od rówieśników, przejawia „inne zachowania”. Symptomy autyzmu można zaobserwować już w okresie niemowlęcym. Obecnie nie ma leku, który umożliwiłby całkowite wyleczenie autyzmu, ale osoby sprawne intelektualnie i mówiące, są w stanie prowadzić samodzielne życie.

Zaburzenia ze spektrum autyzmu pojawiają się zawsze w trzech sferach. Są to:

- zaburzenia relacji społecznych,
- zaburzenia komunikacji,
- stereotypowe wzorce zachowań.

Taki podział nazywany jest triadą autystyczną lub triadą zaburzeń autystycznych.

Objawy autyzmu związane z zaburzeniami relacji społecznych:

- brak kontaktu wzrokowego - dziecko nie patrzy w oczy,
- niereagowanie na bodźce zewnętrzne, wydaje się, że dziecko nie słyszy, co się do niego mówi,
- nierozpoznawanie twarzy,
- brak zainteresowania innymi ludźmi i brak potrzeby kontaktów społecznych,
- niezdolność inicjowania rozmowy oraz włączania innych osób do wspólnej zabawy (w zabawie nie wchodzi w role np. zabawa w lekarza, nie angażuje się w zabawy w grupie, nie naśladuje, nie używa zabawek w kreatywny sposób),
- nieumiejętność zdobywania przyjaciół,
- niedzielenie się przeżyciami i emocjami,
- brak uśmiechu,
- lęk,
- nieadekwatne zachowania pozawerbalne np. mimika twarzy, dziwne grymasy, pozy,
- unikanie dotyku, trzymania na ręku oraz przytulania,
- samouszkodzenia oraz autoagresja.

Objawy autyzmu związane z komunikacją:

- brak rozwoju mowy, całkowity brak mowy lub jej opóźnienie,
- nietypowe i powtarzające się wykorzystanie słów,
- w odpowiedzi na pytanie, nie udziela odpowiedzi tylko powtarza pytanie - echolalia,
- mówi o sobie w 3 osobie np. Jacek chce ciastko – zamiast: ja chcę ciastko,
- dziecko mówi nietypowym tonem głosu lub z nietypowym rytmem mowy,
- w wypowiedziach występują agramatyzmy,
- brak poczucia humoru, nieadekwatne odbieranie ironii i metafor,
- mimika twarzy niedostosowana do wypowiedzi,
- ograniczone rozumienie poleceń,
- brak reakcji na własne imię,
- nadwrażliwość na dźwięki,
- trudności w komunikowaniu pragnień i potrzeb,
- niezdolność inicjowania rozmowy i brak wytrwałości w podejmowaniu konwersacji,
- brak spontanicznej różnorodności zabawy (ciągle bawi się jedną zabawką, mimo że ma do wyboru bardziej atrakcyjne),
- nieprawidłowa postawa, niezręczność ruchowa, specyficzny sposób poruszania się np. chodzenie jedynie na palcach.

Objawy autyzmu związane ze stereotypowymi wzorcami zachowań:

- wąski zakres zainteresowań, ograniczona aktywność, sztywność zachowań,
- opór wobec jakichkolwiek zmian w otoczeniu, preferowanie niezmienności i rutyny (chodzenie tą samą drogą, jedzenie tych samych potraw),
- rozstawienie zabawek zamiast zabawy nimi, fascynacja przedmiotami, a nie ludźmi, nietypowe przywiązanie do obiektów i przedmiotów np. kluczy, włączników światła, sznurków,
- wielokrotne powtarzanie ruchów takich jak trzepotanie rękoma na wysokości oczu, kręcenie się wokół własnej osi, kiwanie się, chodzenie na palcach, tiki, przebieranie palcami, uderzanie głową, skręcanie włosów, lizanie dłoni – są to tzw. stereotypie ruchowe lub autostymulacje,
- zainteresowanie wąską dziedziną wiedzy, często związaną z cyframi i symbolami czyli np. zapamiętywanie i recytowanie rozkładu jazdy autobusów (umiejętności wysepkowe).

Pierwsze objawy autyzmu mogą pojawić się u półrocznego niemowlęcia. Najczęściej dziecko:

- nie gaworzy (do 1 roku życia),
- nie uśmiecha się,

- nie odpowiada uśmiechem na próbę kontaktu, nie reaguje na dźwięki (do 9 miesiąca życia),
- nie wskazuje palcem, nie sięga po przedmioty (do 1 roku życia),
- nie wypowiada żadnych słów (do 16 miesiąca),
- nie wypowiada dwuwyrzowych wyrażeń (do 2 roku życia),
- nagle przestaje mówić i wchodzić w relacje z otoczeniem.

Autyzm nadal pozostaje tajemniczą chorobą. Zazwyczaj każde dziecko ma inną historię choroby, dlatego należy indywidualnie podchodzić do każdego dziecka, by zwiększyć efektywność leczenia i rehabilitacji.

Opracowała: Ewa Duchnowska

Bibliografia:

1. Winczura Barbara, Dziecko z autyzmem. Terapia deficytów poznawczych a teoria umysłu, wyd. Impuls, Kraków 2008
2. Bobkowicz – Lewattowska Lucyna, Autyzm dziecięcy - zagadnienie i diagnozy i terapii, wyd. Impuls, Kraków 2014
3. Święcicka Joanna, Uczeń z zespołem Aspergera, wyd. Impuls, Kraków 2014
4. Redakcja naukowa Kossewska Joanna, Kompleksowe wspomaganie rozwoju uczniów z autyzmem i zaburzeniami pokrewnymi, wyd. Impuls, Kraków 2009
5. Pisula Ewa, Autyzm. Przyczyny, symptomy, terapia, wyd. Harmonia, Gdańsk 2014
6. Redakcja naukowa Winczura Barbara, Autyzm. Na granicy zrozumienia. Wyd. Impuls, Kraków 2009